

PLANLAMAYA KATILABİLİRLİK VE YENİ BİR ÖRGÜTSEL DÜZEN GEREĞİ

Şinasi Aydemir

Saliha Aydemir

K.T.Ü. Mimarlık Bölümü , Trabzon

Ülkemizde kentsel gelişmenin başarılı olarak yönlendirilemediği bir gerçektir. Özde, imar uygulamaları sağlıklı kentsel mekanların oluşmasına neden olmakta toplumun devingenliğine ayak uyduramayarak imar sınırları içinde ve dışında yasadışılığı yaygınlaştırmakta , çoğu kez imar sınırları dışındaki gelişmeler doğal değerleri tahrip etmekte, kıt mali kaynakların etkin kullanımı düzensiz imar hareketleri ile engellenmektedir. İmar kurumundaki böylesi tıkanıklığın temel nedenleri arasında özellikle, kurumu bağlayıcı bir çevre oluşturan dışsal veriler (örn., mülkiyet kurumu, hızlı kentleşme, ikili toplum yapısı), planlama sürecinde plancı-yerel yönetim-teknik eleman-kent ve kentli arasındaki ilişkiler, imar kurumunun karar alanlarının ayrıntılı olması, genel ve ayrıntı kararlar arasında ayırım gözetmemesi, imar kurumunun kent planlamasını yerleşmelerin birbirini etkilediği-bütünlediği bir sistem planının alt birimi olarak değerlendirmemesi, denetimden uzak yerel karar organlarının keyfi tutumları ve toplum yararı kavramının özümlememesi sayılabilir. Halkın kentsel çevrenin biçimlenmesinde etkin rol üstlenmesi bu temel nedenlerin çoğu üzerinde doğrudan yada dolaylı olumlu etki yapacağı görüşü yaygındır. Çünkü, kararların meşruluk kazanması ancak ondan etkilenecek toplumca benimsenip, gönüllü uygulanması ile olanaklıdır. Bunda da etkilenen toplumun kararların oluşmasına doğrudan/dolaylı katılabilmesinin payı büyüktür. Bilindiği kadarı ile Batıda , özellikle 1970 li yıllardan bu yana katılımcı uygulamanın birçok başarılı ürünleri olmuştur.

Ülkemizde kentleşme düzeyi çok çeşitli 190 yerleşme bulunmaktadır(1). Bunlara imar planı yapmakla yükümlü olup da henüz kent niteliği kazanmamış belediyeleri de katarsak sayı en az 656 ya yükselir. Bütün bu yerleşmelerde planlamaya halk katılımı ne ölçüde gerçekleşir? Gerekli tüm altyapı (yasal ve örgütsel düzenleme vb.) sağlansa bile etkin katılım gerçekleşebilir mi, yada nasıl bir örgütsel çerçevede gerçekleş-